

Productierecord voor Martha 14

Cees van Beek: 'Met Very wilde ik er vooral liters onder fokken'

Verydochter Martha 14 van de familie Van Beek uit Vogelwaarde heeft van alle nog levende koeien in Nederland de meeste melk geproduceerd.

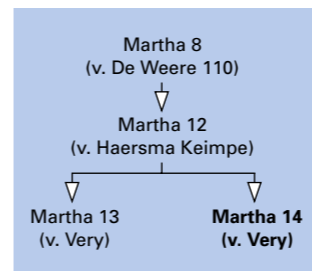
De hoogbejaarde koe dankt haar prestatie aan een combinatie van melkaanleg, heterosis, stalcomfort en de gebruikelijke dosis geluk.

Op 4 december wordt ze 22 jaar. In de voorknieën treedt de eerste slijtage op, maar haar achterbenen zijn nog glashard en ze verkeert in prima conditie. Martha 14 (v. Kingway Elevation Very) heeft met 162.940 kg melk het productierecord voor levende koeien in bezit. Bovendien is

ze een van de oudste producerende koeien van Nederland. 'Ze geeft nog zo'n tien kilo melk per dag. Haar laatste kalfje is van 29 november 2004 en die heeft onlangs zelf gekalfd', vertelt Cees van Beek uit Vogelwaarde. Cees (66), zijn vrouw Toos (63), zoon Stan (37) en schoondochter

Carina (35) van Beek zijn aanvankelijk nuchter onder de prestatie van hun koe. Cees: 'Zonder geluk komt zo'n koe er niet. We hebben zeker zes of zeven koeien gehad die vlak voor de 100.000 kilogram melk sneuvelen. Martha 14 is voor ons dan ook een uitzondering.'

Op 17 november 1997 haalde Martha de toen nog magische grens van 100.000 kg melk. 'Dat is alweer negen jaar geleden', realiseert Cees zich. Nu pas beginnen zijn ogen te glimmen en dringt het door: 'Het is wel een pittige tante. Als je haar vastpakt en je wilt naar links, dan wil zij naar rechts.' 'En als ze onder de roterende borstel staat, is er geen koe die haar daar vandaan krijgt', vult Toos aan. Van Beek kocht zijn eerste Martha rond 1983 van een stoppende collega, nadat twee van zijn koeien dodelijk werden getroffen door de bliksem.

Hij paarde de zuivere fh-koe Martha 12 (v. Haersma Keimpe) met de populaire maar prijzige holsteinstier Kingway Elevation Very: 'Ik wilde er vooral liters onder fokken, gehalten speelden toen minder', verklaart Cees de keuze voor Very. Twee keer resulteerde de combinatie met de Elevation-zoon in een vaarskalf.

De zusjes Martha 13 en Martha 14 stonden aan de basis van een familie die inmiddels een derde deel van de zestigkoppige veestapel beslaat. Martha 14 kalfde in totaal vijftien keer en bracht met zes vaarskalveren relatief weinig vrouwelijk nageslacht in. Stan: 'Haar Ugela Belldochter Martha 22 was de beste nakomeling en heeft in totaal ruim 50.000 kilogram melk gegeven. Eigenlijk is Martha 14 een eindproduct. We denken dat de heterosis haar geluk is. Ze heeft 85 punten, een prima ophangband en een goede speenplaatsing, maar haar nakomelingen kregen allemaal slechte uiers. Martha 13, haar volle zus, is eigenlijk het meest invloedrijk geweest.'

Martha 13 heeft meer afstammelingen dan Martha 14 en haar nafok is volgens Stan ook beter, vooral in exterieur en gehalten. Als beste voorbeeld noemt hij Martha 47 (v. Lee), die in 2002 op de NRM de zesde plaats behaalde bij de jonge

koeien. Op de NRM van 2004 liep ze halverwege de rubriek en waardeerden inspecteurs haar exterieur met 90 punten. 'Dankzij de mkz is ze gebleven, want haar eerste lijst was slecht en we kregen haar moeilijk drachtig. Ze kon niet weg en toen heeft onze eigen stier haar nog gedekt.'

Ode aan de potstal

Terug naar Martha 14. Wat is haar geheim? Stan: 'Als je naar haar koekaart kijkt, valt op dat ze haar eerste lijst startte met 101 lactatiewaarde. Die rustige start zie je wel vaker bij koeien met een hoge levensproductie.' Verder schommelden de lactatiewaarden sterk met een uitschieter naar 118 en een dip van 98. Cees: 'Dat was in 1991 na de verhuizing vanuit Teteringen. Dat jaar kreeg ze ook nog eens kalfziekte en een tweeling.' Bij de bedrijfsverplaatsing naar het Zeeuws-Vlaamse Vogelwaarde koos Van Beek voor de bij melkvee ongebruikelijke potstal. 'In de ligboxstal raakte ik mijn beste koeien kwijt', vertelt Cees, 'Koeien slijten nu minder, dat geldt met name voor het beenwerk.' Stan vult hem aan: 'Als een koe een keer een steekje laat vallen, heeft ze in de potstal een eerlijke kans op herstel. De potstal heeft Martha zeker geholpen.' Martha zelf lijkt de aandacht nauwelijks te interesseren. Rustig herkauwend staat ze aan het voerhek. Toch wordt de bejaarde koe niet meer, maar aan afvoeren wil Van Beek niet denken: 'Ze mag pas weg als ze haar ogen dichtdoet.'

Tijmen van Zessen

Koepad

Tijdens het winterweidefeest van de HHH-vereniging op 24 november zijn Dick en Anneke de Jong uit Buren benoemd tot fokker van het jaar. De fokkers van de Willem's Hoeve boekten op meerdere fronten goede resultaten, met dank aan de Ritakoefamilie. Niet alleen voor productie, maar ook voor exterieur behoren de Rita's tot de top

Restha, Ramstrong en Applause. Vorig jaar was de titel 'fokker van het jaar' voor de naamgenoten van de winnaars van dit jaar: Leo en Artje de Jong uit Beusichem. De HHH-vereniging heeft dit jaar geen ambassadeur van het jaar benoemd. Om verdere devaluatie van deze onderscheiding te voorkomen heeft het HHH-bestuur besloten

Anneke en Dick de Jong

Bartele Verbeek

van Nederland. De NRM 2000 was een hoogtepunt. Daar waren drie generaties Rita's present, waaronder F16-dochter Rita 52, tijdens deze nationale keuring de oudste deelnemer. Treffend detail: al deze drie koeien bereikten uiteindelijk de excellente score van 93 punten. Ook de lokale keuringen weten ze op waarde te schatten gezien hun deelname aan bijvoorbeeld de (bloesem)shows in de Betuwe.

Volgens de jury, bestaande uit redacteurs van HI, Agrarisch Dagblad en Vee teelt, verdient een fokker van het jaar dat predicaat pas ten volle als hij fokstieren levert. Daarin is de winnaar van dit jaar volgens hen zeer goed geslaagd. Esquimauzoon Esquiri (uit Rita 52) bewees bij KI Kampen als eerste de fokkracht van de Rita's. Het afgelopen jaar volgden bij HG en Alta stieren als Ramon, Rannek,

om deze prijs niet langer jaarlijks, maar eens in de twee jaar toe te kennen.

Bij fokkerijorganisatie Alta, eigendom van Wijnand Pon uit Garnwerd, zal foktechnisch directeur Bartele Verbeek (48) naast zijn huidige rol nog een andere rol op zich nemen. Hij gaat onderdeel uitmaken van de afdeling marketing. Daarbij ligt de nadruk op het delen van zijn kennis en ervaring omtrent fokkerij en de specifieke Alta-programma's met de internationale klanten en partners. De eindverantwoordelijkheid voor het wereldwijde fokprogramma wordt gelegd bij Bob Welper, tot op heden al de directeur van de Amerikaanse tak van het Alta-fokprogramma. Voor het Nederlandse programma zal Gerbrand van Burgsteden de coördinatie verder voor zijn rekening nemen.

De bijna tweeëntwintigjarige Martha 14 kalfde in totaal vijftien keer en produceerde ruim 160.000 kg melk

